

Aasta kokkuvõte: loodame sügisest naasta pandeemia-eelsesse õpperütmi

Margus Lember – Tartu Ülikooli meditsiiniteaduste valdkonna dekaan

Uue õppeaasta eel oleme tavapärase elurütmi ootuses. Loodetavasti mõjutab koroonaviiruse pandeemia õppetööd vähem kui 2020. või 2021. aastal. Oleme õppinud muutunud oludes paremini hakkama saama ning praegu paistab, et ka viirus on varasemast malbem, kuid siiski väga nakkav. Ettevaatusabinõud on jätkuvalt vajalikud – kindlasti on oluline vaksineeritus, haigena koduspäsimine ja ebavajalike riskide vältimine.

Teise olulise tegurina on nii meid kui ka kogu maailma mõjutanud Venemaa peetav sõda Ukraina vastu. Sellest tulenev julgeolekukriis, valmisoleku tagamine mis tahes situatsioonideks, meditsiinisüsteemi valmistumine kriisideks, ukraina põgenike abistamine ning halvenenud majanduskeskkonnas hakkamasaamine on rida olulisi ülesandeid kogu riigile. Tervishoiutöötajate koolitamine eesmärgiga erinevates kriisides efektiivset abi pakkuda ja nende parem integreeritus üleriigilistesse plaanidesse nõuab täiendavat ressursi nii rahas, inimestes kui ka infrastruktuuris. Kõrge inflatsiooni tingimustes on kogu kõrghariduse ja teaduse rahastamine veelgi suurem probleem, mis ootab kiiret lahendust riigilt.

Möödunud kevadsemestril tegeles Tartu ülikool aktiivselt kestliku arengu temaatikaga, hinnates ja analüüsid, kuidas vastavaid tegevusi ülikoolis suunata. See on tänapäeval üha enam tähelepanu vajav valdkondadeüleline teema, kus ülikoolil on potentsiaali olla eestvedaja nii uurimistöös kui koolitustes, aga ka oma organisatsiooni praktilistes ümberkorraldustes. Kestliku arengu programmis on meditsiini-

Margus Lember

teaduste valdkonna vedada keskonnatervise ning rahvatervise küsimused.

ÕPPETÖÖ

Möödunud õppeaasta õnnestus kahtlemata paremini kui aasta varasem. Meil oli suurem paindlikkus õppetöö läbiviimisel ning tänu vaksineeritusele ja infektsioonikontrolli reeglite järgimisele saime kontaktõppe suuresti alles hoida. Õppetöös olulisi mööndusi pole tehtud. Õppemetoodiliselt on meie õppejõud suure töö teinud, meil on järjest enam nii Moodle'i-kursusi kui ka videoloenguid. Kõvasti on juurde tehtud materjale iseseisvaks tööks. Õpetamisel määrasime täpsemalt kindlaks, mida tuleb möödapääsmatult anda kontaktõppena ja mida on võimalik teha nii hübriidõppes kui ka ainult veebi teel. Küll aga on suur osa tudengitest ja õppejõududest tunnistanud, et sotsiaalsed kontaktid ja oskused

on kannatanud. Seda on keeruline mõõta, aga erialaliste teadmiste ja oskuste kõrval on just kolleegidega lävimine ja meeskonnatöö olulised oskused, mis aitavad oma tulevast eriala omandada. Sügisest oleme otsustanud jätkata maksimaalselt kontaktõpet, meie õppekavade omandamiseks ei piisa vaid virtuaalsest õppest.

Õppetöö kõrvalt töötasid paljud tudengid ka möödunud õppeaastal haiglates ja teistes tervishoiuasutustes. See oli oluline abi koroonaeptideemiaga toimetulekuks ja väärrib suurt tänu. Mõistagi väärivad tänu ka kõik õppejõud ja juhendajad.

Viimaste aastate jooksul oleme suuremalt tegelenud praktika- ja residentuurijuhendajate koolitamisega. 2021/2022. õppeaastal viidi läbi 13 praktikajuhendajate koolitust, mille finantseerimine toimus Euroopa Liidu projektist „UT-UP-PRAKT: Tartu Ülikooli praktikasüsteemi arendamine ja tõhustamine“.

Täpsemalt toimus üks hambaarsti-õppe praktika juhendamisoskuste koolitus, üks proviisoriõppe ja üks füsioteraapiaõppe praktika juhendamisoskuste koolitus, seitse arstiõppe ja residentuuri juhendamisoskuste koolitust ning kolm arstiõppe ja residentuuri juhendamisoskuste jätkukoolitust. Need koolitused on vajalikud selleks, et töötajad saaksid kindlust, tuge ja uusi nippe, et olla paremad juhendajad. Koolituse on läbinud üle 260 inimese, nende seas on nii arste, hambaarste, proviisoreid kui ka füsioterapeute. Edasijõudnud on läinud jätkukoolitustele Tartus, Tallinnas ja Pärnus.

2021. aastal hindasid tervishoiu õppekavagruppi rahvusvahelised eksperdid. Hinnati füsioteraapia, õendusteaduse ja rahvatervishoiu õppekavasid. Hindamine toimus traditsioonilisel viisil: esmalt tuli teha eneseanalüüsiraport, seejärel viidi läbi paikvaatlus ning toimusid visiit ja kohtumised väliseksperptidega. Kõik meie õppekavad said maksimaalse ehk 7aastase akrediteeringu.

Tänavu muutus vastuvõtt eesti-keelse arstiteaduse, proviisoriõppe ja hambaarstiteaduse õppekavadele. Kõik kandidaadid pidid tegema akadeemilise testi ning kombineeritud keemia- ja füüsikaeksami, lõppvooru jõudnud üliõpilaskandidaadid pidid läbima ka vestluse enda motivatsiooni tõestamiseks. Mõned õppekohad jäid tänavu küll täitmata, kuid loodame vastuvõetutelt senisest paremat motiveeritust ja erialakindlust, et vähendada viimastel aastatel süvenenud tudengite loobumisi õppes juba esimesel semestril.

2022. aastal immatrikuleeriti arstiteaduse erialale 168, hambaarstiteaduse erialale 34 ja proviisori erialale 3 üliõpilast. Proviisoriõppe vähene vastuvõtt vajab veel täiendavat analüüsi. Üheks põhjuseks on kahtlemata süvenev gümnaasiumi keemiateadmiste tagasihoidlikkus, teiseks olukord tööjõuturul ning proviisorite vajadus ja rakendamine. Ilmselt on põhjuseid veelgi. Et tänavune proviisoriõppekursus ei jääks

avamata, alustati täiendusõppekursusega, mis toimub proviisoriõppe esimese kursuse sügissemestri mahus ja annab vajalikud teadmised, et võimalusel jätkata õpinguid kevadsemestril. Koos proviisori eriala üliõpilastega asub täiendusõppekursusel „Stardikoolitus proviisoriõppesse“ õppima 29 inimest.

Meditsiiniteaduste valdkonna lõpudiplomi sai 379 inimest, kellest 37 lõpetasid *cum laude*. Arstiteaduse üliõpilaste lõpueksami sooritas 175 üliõpilast.

2022/2023. õppeaastal alustas meditsiiniteaduste valdkonnas õpinguid 430 üliõpilast ja 169 arstresidenti. Doktorantuuriõpinguid alustas 26 inimest. Ukraina abistamise kontekstis oleme võtnud vastu kümnekond Ukraina arstitudengit n-ö keeleõppeaastale, et nad saaksid aasta pärast jätkata oma pooleli jäänud ülikooliõpinguid.

Arstide täienduskeskus on töötanud ka kriisiaastatel, kuid arusaadavatel põhjustel on täienduskursuste maht olnud varasemast väiksem. Kauaoodatud programm „Arstid tagasi tervishoidu“ on jätkuvalt ootel. Riik andis lubaduse see taaskäivitada juba eelmisel aastal, kuid konkreetset lepingut ega rahastust praegu ei ole.

TUNNUSTUS

Tartu Ülikooli üliõpilasesinduse komisjon valis meditsiiniteaduste valdkonna aasta õppejõuks dermatoloogia ja veneroloogia professori Külli Kingo.

Veebruaris valiti möödunud aasta teadusteoks kasvajaspetsiifiliste ravimite transporti võimaldavate kullerpeptiidide väljatöötamine, mille uurimiserühma juht on nanomeditsiini professor Tambet Teesalu. Molekulaarimmunoloogia professor Pärt Peterson ja rakulise immunoloogia professor Kai Kisand said Vabariigi Valitsuselt preemia arstiteaduse alal tööde tsükli „Immuunsüsteemi vananemise ja Covid-19-haiguse uuringud“ eest.

Olen uhke, et tänavu saadi meie valdkonnast lausa seitse e-kursuse

kvaliteedimärki. Kvaliteedimärgi sai Kersti Teder kursuse „Biofarmaatsia“ eest; Džamilja Safiulina, Monika Jürgenson ja Kaili Anier kursuse „Farmakoloogia ja toksikoloogia“ eest; Made Laanpere ja Kai Part kursuse „Kontratseptioon igapäevases praktikas – uued lähened“ eest; Inga Karton ja Anneli Rätsep kursuse „Patsiendikeskne suhtlemine“ eest; Inga Karton, Anneli Rätsep, Laura Kaljurand, Laura Prett, Marta Velgan ja Tatjana Meister kursuse „Suhtlemise ja tervisekäitumise alused“ eest ning Jana Olak ja Rita Nõmmela kursuse „Suu- ja hambahaiguste ennetus“ eest.

Meditsiiniteaduste valdkonnast said õpetamise grandit Anti Kalda, Joel Lumpre, Gerhard Grents ja Alan Altraja, et arendada arstiteaduse õppekava hindamist. Heti Pisarev ja Inga Villa said õpetamise grandit ainetevahelise koostöö arendamiseks.

ERIARSTIÕPE

Kevadsemestriga jõudis lõpule kõigi residentuuriprogrammide uuendamine ja neis kõigi tsüklite õpiväljundite lahtikirjutamine. See on olnud suur töö, mida on vedanud erialade üldjuhendajad, kes on kaasanud kolleege ka laiemalt. Õppeväljundid on heakskiidu saanud meie residentuurikomisjonilt ning lõplikult kinnitatud senatis. Loodame, et see aitab veelgi kaasa residentuuriõppe kvaliteedi arendamisele.

Teine meie suurem tegevus on residentide tagasiside kogumine baaside ja programmide kohta. Töötati välja uued tagasiside vormid ning elektrooniline platvorm selleks, et kõik toimiks kiiremini, lihtsamalt ja paremini. Nii on ka residentuuribaasidel lihtsam muudatusi läbi viia. Seda tööd tutvustati maikuus erialade üldjuhendajatele ning sügise alguseks peab see olema juba laiemalt kättesaadav.

Valmis ei ole jõutud e-portfoolioga, mis koondaks kõik vajaliku residentide õpingute ja eriala omandamisel edasiliikumise kohta. Samuti

on endiselt tegemisel Access-andmebaas õppeinfosüsteemi, et kõik info – praktikapäevikud, hinnangud, tsüklid, arvestused, akadeemilised õiendid – saaksid ühest kohast kättesaadavaks.

Saavutuseks tuleb pidada taastusravi ning sünnitusabi ja günekoloogia programmide pikendamist aasta võrra – see on olnud väga pikk protsess nagu kõigi residentuuride pikendamine varemgi.

Samuti toimuvad pehmeid oskusi arendavad uued teoreetilised koolitused. Jätkame residentidele juhendamisoskusi õpetavate koolitustega „Palliatiivne ravi ja valuravi“, „Juhendamisoskused“ ja „Teadusartikli funktsionaalne lugemine“.

TEADUSTÖÖ

2021. aastal avaldati meditsiiniteaduste valdkonnas 402 kõrgetasemelist artiklit, mis on umbes saja võrra rohkem kui varasematel aastatel. Valdkonnas kaitsti 13 doktoritööd.

ASTRA pakettmeetmest on 2021. aastal soetatud meie valdkonda teadusinfrastruktuuri edendamiseks bioohutuskabinetid Maxisafe, vaakumaspiratsioonisüsteemid, automaatne slaidiskänner koos tarkvaraga katseloomakeskuse seadmete ajakohastamiseks, mass-spektromeeter metaboolmikaks, infrapuna laserskänner, RT-PCR-masin. Tasub lisada, et ülikool panustas käesoleval aastal teadusaparatuuri soetamiseks kõigi valdkondade peale kokku esimest korda üle ühe miljoni euro.

Sel aastal jõustus ka doktoritõppe reform. Meditsiiniteaduste valdkonnas on üks doktoritõppeprogramm „Meditsiin ja sport“, mille all on neli eriala: arstiteadus, farmaatsia, neuroteadused ning liikumis- ja sporditeadused. Uueks suurimaks muudatuseks on võimalus doktoritööd teha kuni kaheksa aasta jooksul osakoormusega. See on meie valdkonna puhul väga teretulnud. Uude doktoritõppe prog-

rammi astunud doktorant töötab üldjuhul ülikoolis nooremteadurina ja saab Eesti keskmisega võrreldavat palka. Senised doktoritõppekavad suletakse 3. septembril 2028.

Viimasel aastal on valdkonna teadlased jätkanud mitmete Covid-19-uuringutega ning lisaks õppe- ja teadustööle on ülikoolil jätkuvalt tähtis roll ühiskonna teavitamisel ja otsustajate nõustamisel Covid-19-teemadel.

Möödunud õppeaastal valiti meie valdkonnas neli uut professorit, kes alustasid uues rollis 1. septembrist: Jana Jaal, Jarek Mäestu, Hans Orru ja Karin Kogermann.

12. oktoobril tähistab farmaatsia instituut oma 180 aasta juubelit konverentsiga „TÜ farmaatsia instituut 180: uued ravimid, teenused ja tehnoloogiad“.

Tänavu toimuvad arstiteaduskonna 390. aastapäeva üritused 13. ja 14. oktoobril. Lisainfo leiab aadressilt med.ut.ee. Kohtumiseni!